

Methoden des Sprachvergleichs:

Sprachtypologie

Jost Gippert

Auswahlbibliographie

- A.W. v. Schlegel, Observations sur la langue et la littérature provençales. Paris 1818.
- W. v. Humboldt, Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaus. Bln. 1836.
- F.N. Finck, Die Haupttypen des Sprachbaus. Lpz. 1909 / Darmstadt ⁵1965.
- Pater W. Schmidt, Die Sprachfamilien und Sprachkreise der Erde. Heidelberg 1926.
- J.H. Greenberg, Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements. In: ders. (ed.), Universals of language. Cambridge, Mass. ²1963, 73-113.
- J.H. Greenberg, Language typology: A historical and analytical overview. The Hague 1974.
- H. Haarmann, Grundzüge der Sprachtypologie. Methodik, Empirie und Systematik der Sprachen Europas. Stuttgart 1976.
- G. Ineichen, Allgemeine Sprachtypologie: Ansätze und Methoden. Darmstadt 1979.
- B. Comrie, Language Universals and Language Typology. Oxford 1981.
- J. Fisiak, Typology, universals and change of language. In: Ders. (ed.), Historical Syntax. The Hague 1984.
- P. Ramat, Linguistic Typology. Bln. 1987.

Begriffsentwicklungen

A) Typologie der **Morphologie**:

a) analytisch vs. synthetisch

b) isolierend vs. agglutinierend vs. flektierend
vs. polysynthetisch (vs. inkorporierend)

c) wurzelisolierend vs. stammisolierend;
wurzelflektierend vs. stammflektierend vs.
gruppenflektierend;
unterordnend vs. einverleibend vs. anreihend

Begriffsentwicklungen

B) Typologie der **Syntax**:

- a) SOV vs. SVO vs. VSO
(vs. VOS vs. OVS vs. OSV)
- b) left-branching vs. right-branching
- c) nominativisch vs. ergativisch vs. aktivisch

I. Morphologische Typologie

Agglutinierende Morphologie

Stamm	Plural	Possessiv		Kasus		Kopula (Präs.)	
<i>ev</i>	<i>ler</i>	<i>im</i>	1.Sg.		Nom.	<i>im</i>	1.Sg.
		<i>in</i>	2.Sg.	<i>in</i>	Gen.	<i>sin</i>	2.Sg.
		<i>i</i>	3.Sg.	<i>e</i>	Dat.	<i>dir</i>	3.Sg.
		<i>imiz</i>	1.Pl.	<i>i</i>	Akk.	<i>iz</i>	1.Pl.
		<i>iniz</i>	2.Pl.	<i>de</i>	Lok.	<i>siniz</i>	2.Pl.
		<i>leri</i>	3.Pl.	<i>den</i>	Abl.	<i>dirler</i>	3.Pl.

Synthetisch-agglutinierend

<i>ev</i>	(das) Haus	<i>evler</i>	(die) Häuser
<i>evim</i>	mein Haus	<i>evimiz</i>	unser Haus
<i>evde</i>	im Haus	<i>evin</i>	(des) Hauses
<i>evdir</i>	(es) ist (das) Haus	<i>evlerdir</i> (!)	(es) sind (die) Häuser
<i>evimdir</i>	(es) ist mein Haus	<i>evlerimizdir</i>	(es) sind unsere Häuser
<i>eviminsin</i>	du bist (derjenige) meines Hauses		
<i>evlerinizedirler</i>	sie sind in euren Häusern		
usw.			

Beachte:

<i>ev<u>in</u>de<u>y</u>iz</i>	wir sind <u>in</u> <u>seinem</u> Haus
<i>evler<u>ler</u>in<u>de</u>ndir</i>	er ist aus <u>ihrem</u> Haus / <u>ihren</u> Häusern.

Türkische Nominalformen

<i>kadınımız</i>	kadınımızın	kadınımıza	kadınımızda	kadınımızdan
? <i>kadınımızım</i>	? kadınımızımın	? kadınımızayım	kadınımızdayım	kadınımızdanım
<i>kadınımızsın</i>	? kadınımızınsın	? kadınımızasın	kadınımızdasın	kadınımızdansın
<i>kadınımızdır</i>	kadınımızındır	kadınımızadır	kadınımızdadır	kadınımızdandır
? <i>kadınımızız</i>	? kadınımızınız	? kadınımızayız	kadınımızdayız	kadınımızdanız
<i>kadınımızsınız</i>	? kadınımızınsınız	? kadınımızasınız	kadınımızdasınız	kadınımızdansınız
? <i>kadınımızdırlar</i>	kadınımızındırlar	kadınımızadırlar	kadınımızdadırlar	kadınımızdandırlar
? <i>kadınımızdım</i>	? kadınımızındım	? kadınımızaydım	kadınımızdaydım	kadınımızdandım
<i>kadınımızdın</i>	? kadınımızındın	? kadınımızaydın	kadınımızdaydın	kadınımızdandın
<i>kadınımızdı</i>	kadınımızındı	kadınımızaydı	kadınımızdaydı	kadınımızdandı
? <i>kadınımızdık</i>	? kadınımızındık	? kadınımızaydık	kadınımızdaydık	kadınımızdandık
<i>kadınımızdınız</i>	? kadınımızındınız	? kadınımızaydınız	kadınımızdaydınız	kadınımızdandınız
? <i>kadınımızdırlar</i>	kadınımızındılar	kadınımızaydırlar	kadınımızdaydırlar	kadınımızdandırlar
? <i>kadınımızmışım</i>	? kadınımızınmışım	? kadınımızaymışım	kadınımızdaymışım	kadınımızdanmışım
<i>kadınımızmışsın</i>	? kadınımızınmışsın	? kadınımızaymışsın	kadınımızdaymışsın	kadınımızdanmışsın
<i>kadınımızmış</i>	kadınımızınmış	kadınımızaymış	kadınımızdaymış	kadınımızdanmış
? <i>kadınımızmışız</i>	? kadınımızınmışız	? kadınımızaymışız	kadınımızdaymışız	kadınımızdanmışız
<i>kadınımızmışsınız</i>	? kadınımızınmışsınız	? kadınımızaymışsınız	kadınımızdaymışsınız	kadınımızdanmışsınız
? <i>kadınımızmışlar</i>	kadınımızınmışlar	kadınımızaymışlar	kadınımızdaymışlar	kadınımızdanmışlar
? <i>kadınımızsam</i>	? kadınımızınsam	? kadınımızaysam	kadınımızdaysam	kadınımızdansom
<i>kadınımızsan</i>	? kadınımızınsan	? kadınımızaysan	kadınımızdaysan	kadınımızdansom
<i>kadınımızsa</i>	kadınımızınsa	kadınımızaysa	kadınımızdaysa	kadınımızdansa
? <i>kadınımızsak</i>	? kadınımızınsak	? kadınımızaysak	kadınımızdaysak	kadınımızdansom
<i>kadınımızsanız</i>	? kadınımızınsanız	? kadınımızaysanız	kadınımızdaysanız	kadınımızdansom
<i>kadınımızsalar</i>	kadınımızınsalar	kadınımızaysalar	kadınımızdaysalar	kadınımızdansom

Agglutinativität: Lokalkasus

Function	Case Ending
Ablative I	<i>-oc</i>
Adessive I	<i>-V-k(a)</i>
Adessive II	<i>-V-č</i>
Equative	<i>-V-ġa</i>
Subessive	<i>-V-ġ</i>
Superablative I	<i>-V-l-oc</i>
Superessive I	<i>-V-l</i>
Superessive II	<i>-V-l-oš</i>
Anteablative I	<i>-V-s-taxoc</i>
Ablative II	<i>-V-x-oc</i>
Superessive III	<i>-V-x-ol</i>
Anteablative II	<i>-V-x-osṭay</i>
Comitative	<i>-V-x-oš</i>
Directive	<i>-V-x-ow</i>

Agglutinativität: Lokalkasus

Case suffixes	primary				secondary (local basis)	tertiary (local/directional)					
	Nouns		Pronouns								
Case	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.							
Absolutive	-∅	-∅, -r	-∅	-(a)r							
Vocative	-e	-o, -r-o									
Ergative	-e; -en; -in	-on	-en	-an							
Genitive I	-i, -y	-oy	-ya	-ay							
Genitive II	-in; -own										
Ablative I					-oc						
Dative I											
Adessive I					-k(a)						
Adessive II					-č						
Subessive					-q̇						
Equative					-ġa						
Superlative											
Superablative					-l(-)	-oc					
Superessive II					-oš						
Dative II	-a(-); -e(-); -i(-)	-o(-)	-ow(-)	-a(-)	-s(-)	-ta- -x-	-oc				
Anteablative I											
Dative III											
Superessive III									-ol		
Directive									-ow		
Comitative									-oš		
Ablative II									-oc		
Anteablative II									-os-	-ta- -y	

Beispiele

- *ḫown-ḫown-oc* ‘from / by the side’
- *ḫ̃e-k* ‘with the Lord’
- *rowḡ-e-č̣* ‘at the seed’
- *čowdow-a-x-oc* ‘from heaven’
- *bowcal-a-s-taxoc* ‘from (in front of) the altar’
- *de-x-osṭay* ‘from the father’
- *marḡaven-a-x-oṣ̌* ‘with the prophet’

Beispiele

- *ne-x-ow* ‘to the mother’
- *varṭapeṭ-a-ġa* ‘like the teacher’
- *ba-en-a-q̇* ‘in darkness’
- *eḵlesiy-a-l-oc* ‘from the church’
- *sa^ʕowrzel-a-l* ‘on the throne’
- *il’-a-l-oš* ‘with the word’
- *vičiy-e-x-ol* ‘about the brother’

Agglutinierend vs. flektierend

Kasus	Singular	- <i>eb</i> -Plural	- <i>n</i> -Plural
Nominativ	<i>saxl-i</i>	<i>saxl-eb-i</i>	<i>saxl-n-i</i>
Ergativ	<i>saxl-ma</i>	<i>saxl-eb-ma</i>	
Dativ	<i>saxl-s</i>	<i>saxl-eb-s</i>	
Genitiv	<i>saxl-is</i>	<i>saxl-eb-is</i>	<i>saxl-ta</i>
Instrumental	<i>saxl-it</i>	<i>saxl-eb-it</i>	
Adverbial	<i>saxl-ad</i>	<i>saxl-eb-ad</i>	<i>(saxl-ta-d)</i>

„Entstellte“ Agglutinativität

Kasus	Singular	Plural
Nominativ	<i>leipä</i>	<i>leivä-t</i>
Partitiv	<i>leipä-ä</i>	<i>leip-i-ä</i>
Genitiv	<i>leivä-n</i>	<i>leip-i-en</i>
Inessiv	<i>leivä-ssä</i>	<i>leiv-i-ssä</i>
Elativ	<i>leivä-stä</i>	<i>leiv-i-stä</i>
Illativ	<i>leipä-än</i>	<i>leip-i-in</i>
Adessiv	<i>leivä-llä</i>	<i>leiv-i-llä</i>
Ablativ	<i>leivä-ltä</i>	<i>leiv-i-ltä</i>
Allativ	<i>leivä-lle</i>	<i>leiv-i-lle</i>
Translativ	<i>leivä-ksi</i>	<i>leiv-i-ksi</i>
Essiv	<i>leipä-nä</i>	<i>leip-i-nä</i>

Neu entwickelte Agglutinativität

Kasus	Singular	Plural
Nominativ	<i>zærdæ</i>	<i>zærdæ-t-æ</i>
Genitiv	<i>zærdæ-j-y</i>	<i>zærdæ-t-y</i>
Dativ	<i>zærdæ-j-æn</i>	<i>zærdæ-t-æn</i>
Allativ	<i>zærdæ-mæ</i>	<i>zærdæ-tæ-m</i>
Ablativ	<i>zærdæ-j-æ</i>	<i>zærdæ-tæ-j</i>
Inessiv	<i>zærdæ-j-y</i>	<i>zærdæ-t-y</i>
Adessiv	<i>zærdæ-j-yl</i>	<i>zærdæ-t-yl</i>
Soziativ	<i>zærdæ-imæ</i>	<i>zærdæ-t-imæ</i>
Essiv	<i>zærdæ-j-au</i>	<i>zærdæ-t-au</i>

Polypersonalität

Agens₁   (Prädikat)   (Adressat)₃   Patiens₂

Präsens   *ṡtudenṫ-i*   *s₃-çer-s₁*   *amxanag-s*   *çeril-s*

Aorist   *ṡtudenṫ-ma*   *mi-s₃-çer-a₁*   *amxanag-s*   *çeril-i*

Perfekt   *ṡtudenṫ-s*   *mi-u₁-çer-i-a₂*   *amxanag-is-*
tvis   *çeril-i*

Polypersonalität

Präsens	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>v₁-s₃-çer</i>	<i>amxanags</i>	<i>çeril-s</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>s₃-çer</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
3.Ps.Sg.	<i>is</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>v₁-s₃-çer-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>s₃-çer-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
3.Ps.Pl.	<i>isini</i>	<i>s₃-çer-en₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
Aorist	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>mi-v₁-s₃-çer-e</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>mi-s₃-çer-e</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Sg.	<i>man</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>mi-v₁-s₃-çer-e-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>mi-s₃-çer-e-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Pl.	<i>mat</i>	<i>mi-s₃-çer-e-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
Perfekt	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>mi-mi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>mi-gi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Sg.	<i>mas</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>mi-gvi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>mi-gi₁-çer-i-a₂-t₁</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Pl.	<i>mat</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂-t₁</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>

Polypersonalität

einaktantig:

səḵ°aḡ

<i>sə</i>	-	<i>ḵ°a</i>	-	<i>ḡ</i>
1.Sg.S _i		Vbwz.		Prät.
ich		gehen		früher
		"Ich ging."		

zweiaktantig-transitiv:

wəḥaḡ

<i>wə</i>	-	<i>s</i>	-	<i>ḥa</i>	-	<i>ḡ</i>
2.Sg.D _t		1.Sg.S _t		Vbwz.		Prät.
dich		ich		tragen		früher
		"Ich trug dich."				

zweiaktantig-intransitiv:

səqoḗaḡ

<i>sə</i>	-	<i>qə</i>	-	<i>wă</i>	-	<i>ḗa</i>	-	<i>ḡ</i>
1.Sg.S _i		Präv.		2.Sg.i.Obj.		Vbwz.		Prät.
ich		her		dir		warten		früher
		"Ich wartete auf dich."						

Polypersonalität

dreiaktantig:

<i>wəqəsejtə</i>										
<i>wə</i>	-	<i>qə</i>	-	<i>s</i>	-	<i>e</i>	-	<i>j</i>	-	<i>tə</i>
2.Sg.D _t		Präv.		1.Sg.		i.Obj.		3.Sg.S _t		Vbwz.
dich		her		mir		zu		er		gibt
"Er gibt dich mir her."										

mehraktantig:

<i>waqədədejzğäšəžəfätäqəm</i>																												
<i>u</i>	-	<i>a</i>	-	<i>qə</i>	-	<i>də</i>	-	<i>d</i>	-	<i>ej</i>	-	<i>z</i>	-	<i>ğä</i>	-	<i>šə</i>	-	<i>žə</i>	-	<i>f</i>	-	<i>ä</i>	-	<i>tä</i>	-	<i>qəm</i>		
2.Sg	3.Pl.	Lokal- prä v.	Soz.	Lokal prä v.	3.Sg.	1.Sg.	Kausativ pr.	Vbwz.	Redire kt.	Potent.	Prät	Plusqu	Neg.															
dich	ihnen	her	mit	von dort	ihm	ich	veranlass en	führen	zurüc k	können	früh er	vorher	nicht															
"Ich hatte ihn nicht veranlassen können, dich von dort mit ihnen zurückzubringen"																												

„Versionale“ Verben: subjektiv

jəsxasc'ojt

<i>jə</i>	-	<i>s</i>	-	<i>xa</i>	-	<i>s</i>	-	<i>c'a</i>	-	<i>wa</i>	-	<i>jt'</i>
3.Sg.D _t		1.Sg.		"Vs."		1.Sg.S _t		Vbwz.		Präs.		finit
es		mein		Kopf		ich		anziehen		jetzt		tue

"Ich setze es mir auf den Kopf."

jəščəc'ask'weiṭ

<i>jə</i>	-	<i>s</i>	-	<i>ščəc'a</i>	-	<i>s</i>	-	<i>k'</i>	-	<i>wa</i>	-	<i>jt'</i>
3.Sg.D _t		1.Sg.		"Vs."		1.Sg.S _t		Vbwz		Präs.		finit
es		mein		Mund		ich		legen		jetzt		tue

"Ich stecke es mir in den Mund."

„Versionale“ Verben: objektiv

jəlxasc'ojt

<i>jə</i>	-	<i>l</i>	-	<i>xa</i>	-	<i>s</i>	-	<i>c'a</i>	-	<i>wa</i>	-	<i>jt'</i>
3.Sg.D _t		2.Sg.f.		"Vs."		1.Sg.S _t		Vbwz.		Präs.		finit
es		ihr		Kopf		ich		anziehen		jetzt		tue

"Ich setze es ihr auf den Kopf."

jəš°čəc'ask'weiṭ

<i>jə</i>	-	<i>š°</i>	-	<i>čəc'a</i>	-	<i>s</i>	-	<i>k'</i>	-	<i>wa</i>	-	<i>jt</i>
3.Sg.D _t		2.Pl.		"Vs."		1.Sg.S _t		Vbwz.		Präs.		finit
es		euer		Mund		ich		legen		jetzt		tue

"Ich stecke es euch in den Mund."

II. Syntaxtypologie

Aktantentypologie

- Verbale Dichotomie:
  - „intransitiv“ vs. „transitiv“
- Semantische Rollen:
  - „Patiens“ vs. „Agens“
- Syntaktische Aktantenpositionen:
  - „Subjekt“ vs. „Objekt“
- **Nominativsprachen vs. Ergativsprachen vs. Aktivsprachen**

Aktantentypologie

	Aktivsprachen		Nominativsprachen		Ergativsprachen	
	"Agens"	"Patiens"	Agens	Patiens	Agens	Patiens
intransitiv	<i>Aktiv</i>	<i>Inaktiv</i>	<i>Nominativ</i>	/	<i>Absolutiv</i>	/
transitiv			<i>Nominativ</i>	<i>Akkusativ</i>	<i>Ergativ</i>	<i>Absolutiv</i>

Aktivsprache: Dakota

intransitiv-aktiv   **transitiv-aktiv**   **intransitiv-inaktiv**   **transitiv-inaktiv**

wa-lową

wa-kastaka

ma-khuze

ma-kastaka

"ich singe"

"ich schlage ihn"

"ich bin krank"

"er schlägt mich"

vgl. deutsch *ich friere* vs. *mich friert*.

Ergativsprache: Tscherkessisch

intransitiv

šə-r mǎzəm k'°ayǎ

"das Pferd (-*r*, Abs.) lief
in den Wald"

transitiv

ł'əžə-m čəγə-r əγǎt'əsəγ

"der Greis (-*m*, Erg.)
pflanzte den Baum (-*r*,
Abs.)"

Ergativsprache: Abchasisch

intransitiv

transitiv

jara sara səlzasweit'

sara lara wara uləstoit'

jara sara sə-l=z-a-s-wa-jt'

sara lara wara wə-lə-s-ta-wa-jt'

"ich (*sara / sə-*) schlage auf es
(*jara / -a-*) für (=z-) sie (-l=)"

"ich (*sara / -s-*) gebe dich (*wara / wə-*)
ihr (*lara / -l-*)"

Ergativsprache: Avarisch

intransitiv

transitiv

emen ruq'obe w-ušana

wačas χur b-ekl'ana

"der Vater (*emen*, Abs., I.Kl. / *w-*) kehrte nach Hause zurück"

"der Bruder (*wač-aš*, Erg., I.Kl.) pflügte das Feld (*χur*, Abs., III.Kl. / *b-*)"

Gespaltene Ergativität: Zazaki

intransitiv-Präsens

ez bervenno

"ich (*ez*, Nom.) weine"

transitiv-Präsens

ez ey vinenno

"ich (*ez*, Nom.) sehe ihn (*ey*,
Obl.)"

intransitiv-Präteritum

ez bervenno

"ich (*ez*, Abs.) weinte"

transitiv-Präteritum

məⁿ u di

"ich (*məⁿ*, Erg.) sah ihn (*u*, Abs.)"

Gespaltene Ergativität: Zazaki

intransitiv-Präsens

u berverna

"er (*u*, Nom.) weint"

transitiv-Präsens

u məⁿ vinena

"er (*u*, Nom.) sieht mich (*məⁿ*,
Obl.)"

intransitiv-Präteritum

u berva

"er (*u*, Abs.) weinte"

transitiv-Präteritum

ey ez dio

"er (*ey*, Erg.) sah mich (*ez*, Abs.)"

Gespaltene Ergativität: Georgisch

"der Student schreibt (/ schrieb / soll geschrieben haben) dem Nachbarn einen Brief"

Agens₁   (Prädikat)   (Adressat)₃   Patiens₂

Präsens   *ṡtudent-i*   *s₃-çer-s₁*   *amxanag-s*   *çeril-s*

Aorist   *ṡtudent-ma*   *mi-s₃-çer-a₁*   *amxanag-s*   *çeril-i*

Perfekt   *ṡtudent-s*   *mi-u₁-çer-i-a₂*   *amxanag-is-tvis*   *çeril-i*

Gespaltene Ergativität: Georgisch

Präsens	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>v₁-s₃-çer</i>	<i>amxanags</i>	<i>çeril-s</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>s₃-çer</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
3.Ps.Sg.	<i>is</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>v₁-s₃-çer-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>s₃-çer-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
3.Ps.Pl.	<i>isini</i>	<i>s₃-çer-en₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
Aorist	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>mi-v₁-s₃-çer-e</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>mi-s₃-çer-e</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Sg.	<i>man</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>mi-v₁-s₃-çer-e-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>mi-s₃-çer-e-t₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Pl.	<i>mat</i>	<i>mi-s₃-çer-e-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
Perfekt	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
1.Ps.Sg.	<i>me</i>	<i>mi-mi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Sg.	<i>šen</i>	<i>mi-gi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Sg.	<i>mas</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
1.Ps.Pl.	<i>čven</i>	<i>mi-gvi₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
2.Ps.Pl.	<i>tkven</i>	<i>mi-gi₁-çer-i-a₂-t₁</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
3.Ps.Pl.	<i>mat</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂-t₁</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>

Gespaltene Ergativität: Georgisch

"der Brief wird (/ wurde / soll worden sein) von dem Studenten (an den Nachbarn) geschrieben"

"absolut"	Patiens ₂	(Prädikat)	(Adressat) ₃	Agens ₁
Präsens	<i>çeril-i</i>	<i>i-çer-eb-a₂</i>		<i>ştuđent-is mier</i>
Aorist	<i>çeril-i</i>	<i>da-i-çer-a₂</i>		<i>ştuđent-is mier</i>
Perfekt	<i>çeril-i</i>	<i>da-çer-il-a₂</i>		<i>ştuđent-is mier</i>
"relativ"	Patiens ₂	(Prädikat)	(Adressat) ₃	Agens ₁
Präsens	<i>çeril-i</i>	<i>e₃-çer-eb-a₂</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>ştuđent-is mier</i>
Aorist	<i>çeril-i</i>	<i>da-e₃-çer-a₂</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>ştuđent-is mier</i>
Perfekt	<i>çeril-i</i>	<i>da-s₃-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>ştuđent-is mier</i>

Gespaltene Ergativität: Georgisch

	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
Präsens	<i>študent-i</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
	<i>študent-i</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-eb-s</i>	<i>çeril-s</i>
Aorist	<i>študent-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-eb-s</i>	<i>çeril-i</i>
Perfekt	<i>študent-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-eb-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
Präsens	<i>študent-i</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
	<i>študent-i</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-eb-s</i>
Aorist	<i>študent-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-eb-i</i>
Perfekt	<i>študent-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-eb-i</i>
	Agens₁	(Prädikat)	(Adressat)₃	Patiens₂
Präsens	<i>študent-i</i>	<i>s₃-çer-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
	<i>študent-eb-i</i>	<i>s₃-çer-en₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-s</i>
Aorist	<i>študent-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-a₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-eb-ma</i>	<i>mi-s₃-çer-e-s₁</i>	<i>amxanag-s</i>	<i>çeril-i</i>
Perfekt	<i>študent-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>
	<i>študent-eb-s</i>	<i>mi-u₁-çer-i-a₂-t₁</i>	<i>amxanag-is-tvis</i>	<i>çeril-i</i>

Gespaltene Ergativität: Baskisch

izan "sein", intr. Hilfsverb, einaktantig: z.B. *ni joaten naiz* "ich laufe"

1.Sg.   2.Sg.m.   2.Sg.f.   3.Sg.   1.Pl.   2.Sg.h.   2.Pl.   3.Pl.

Präsens   *naiz*   *haiz*   *haiz*   *da*   *gara*   *zara*   *zarete*   *dira*

Präteritum   *nintzen*   *hintzen*   *hintzen*   *zen*   *ginen*   *zinen*   *zineten*   *ziren*

Gespaltene Ergativität: Baskisch

izan "sein", intr. Hilfsverb, zweiaktantig: z.B. *ni joaten natzaizu* "ich laufe zu dir"

		Präsens						
IO\S	1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>hatzait</i>	<i>hatzait</i>	<i>zait</i>	/	<i>zatzaizkit</i>	<i>zatzaizkidate</i>	<i>zaizkit</i>
2m	<i>natzaik</i>	/	/	<i>zaik</i>	<i>gatzaizkik</i>	/	/	<i>zaizkik</i>
2f	<i>natzain</i>	/	/	<i>zain</i>	<i>gatzaizkin</i>	/	/	<i>zaizkin</i>
3S	<i>natzaio</i>	<i>hatzaio</i>	<i>hatzaio</i>	<i>zaio</i>	<i>gatzaizkio</i>	<i>zatzaizkio</i>	<i>zatzaizkiote</i>	<i>zaizkio</i>
1P	/	<i>hatzaigu</i>	<i>hatzaigu</i>	<i>zaigu</i>	/	<i>zatzaizkigu</i>	<i>zatzaizkigute</i>	<i>zaizkigu</i>
2h	<i>natzaizu</i>	/	/	<i>zaizu</i>	<i>gatzaizkizu</i>	/	/	<i>zaizkizu</i>
2P	<i>natzaizue</i>	/	/	<i>zaizue</i>	<i>gatzaizkizue</i>	/	/	<i>zaizkizue</i>
3P	<i>natzaie</i>	<i>hatzaie</i>	<i>hatzaie</i>	<i>zaie</i>	<i>gatzaizkie</i>	<i>zatzaizkie</i>	<i>zatzaizkiete</i>	<i>zaizkie</i>

		Präteritum						
IO\S	1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>hintzaidan</i>	<i>hintzaidan</i>	<i>zitzaidan</i>	/	<i>zintzaizkidan</i>	<i>zintzaizkidaten</i>	<i>zitzaizkidan</i>
2m	<i>nintzaian</i>	/	/	<i>zitzaian</i>	<i>gintzaizkian</i>	/	/	<i>zitzaizkian</i>
2f	<i>nintzainan</i>	/	/	<i>zitzainan</i>	<i>gintzaizkinan</i>	/	/	<i>zitzaizkinan</i>
3S	<i>nintzaion</i>	<i>hintzaion</i>	<i>hintzaion</i>	<i>zitzaion</i>	<i>zintzaizkion</i>	<i>zintzaizkion</i>	<i>zintzaizkioten</i>	<i>zitzaizkion</i>
1P	/	<i>hintzaigun</i>	<i>hintzaigun</i>	<i>zitzaigun</i>	/	<i>zintzaizkigun</i>	<i>zintzaizkiguten</i>	<i>zitzaizkigun</i>
2h	<i>nintzaiun</i>	/	/	<i>zitzaizun</i>	<i>gintzaizkizun</i>	/	/	<i>zitzaizkizun</i>
2P	<i>nintzaizuen</i>	/	/	<i>zitzaizuen</i>	<i>gintzaizkizuen</i>	/	/	<i>zitzaizkizuen</i>
3P	<i>nintzaien</i>	<i>hintzaien</i>	<i>hintzaien</i>	<i>zitzaien</i>	<i>gintzaizkien</i>	<i>zintzaizkien</i>	<i>zintzaizkieten</i>	<i>zitzaizkien</i>

Gespaltene Ergativität: Baskisch

joan "gehen", intr. Verb, zweiaktantig: z.B. *ni noakik* "ich laufe zu dir"

IO	\S	Präsens						
		1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>hoakit</i>	<i>hoakit</i>	<i>d(ih)oakit</i>	/	<i>zoazkit</i>	<i>zoazkide</i>	<i>d(ih)oazkit</i>
2m	<i>noakik</i>	/	/	<i>d(ih)oakik</i>	<i>goakik</i>	/	/	<i>d(ih)oazkik</i>
2f	<i>noakin</i>	/	/	<i>d(ih)oakin</i>	<i>goakin</i>	/	/	<i>d(ih)oazkin</i>
3S	<i>noakio</i>	<i>hoakio</i>	<i>hoakio</i>	<i>d(ih)oakio</i>	<i>goakio</i>	<i>zoazkio</i>	<i>zoazkiote</i>	<i>d(ih)oazkio</i>
1P	/	<i>hoakigu</i>	<i>hoakigu</i>	<i>d(ih)oakigu</i>	/	<i>zoazkigu</i>	<i>zoazkigute</i>	<i>d(ih)oazkigu</i>
2h	<i>noakizu</i>	/	/	<i>d(ih)oakizu</i>	<i>goakizu</i>	/	/	<i>d(ih)oazkizu</i>
2P	<i>noakizue</i>	/	/	<i>d(ih)oakizue</i>	<i>goakizue</i>	/	/	<i>d(ih)oazkizue</i>
3P	<i>noakie</i>	<i>hoakie</i>	<i>hoakie</i>	<i>d(ih)oakie</i>	<i>goakie</i>	<i>zoazkie</i>	<i>zoazkiote</i>	<i>d(ih)oazkie</i>

IO	\S	Präteritum						
		1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>hindoakidan</i>	<i>hindoakidan</i>	<i>zihoakidan</i>	/	<i>zindoazkidan</i>	<i>zindoazkidaten</i>	<i>zihoazkidan</i>
2m	<i>nindoakian</i>	/	/	<i>zihoakian</i>	<i>gindoazkian</i>	/	/	<i>zihoazkian</i>
2f	<i>nindoakinan</i>	/	/	<i>zihoakinan</i>	<i>gindoazkinan</i>	/	/	<i>zihoazkinan</i>
3S	<i>nindoakion</i>	<i>hindoakion</i>	<i>hindoakion</i>	<i>zihoakion</i>	<i>zindoazkion</i>	<i>zindoazkion</i>	<i>zindoazkioten</i>	<i>zihoazkion</i>
1P	/	<i>hindoakigun</i>	<i>hindoakigun</i>	<i>zihoakigun</i>	/	<i>zindoazkigun</i>	<i>zindoazkiguten</i>	<i>zihoazkigun</i>
2h	<i>nindoakiun</i>	/	/	<i>zihoakizun</i>	<i>gindoazkizun</i>	/	/	<i>zihoazkizun</i>
2P	<i>nindoakizuen</i>	/	/	<i>zihoakizuen</i>	<i>gindoazkizuen</i>	/	/	<i>zihoazkizuen</i>
3P	<i>nindoakien</i>	<i>hindoakien</i>	<i>hindoakien</i>	<i>zihoakien</i>	<i>gindoazkien</i>	<i>zindoazkien</i>	<i>zindoazkieten</i>	<i>zihoazkien</i>

Gespaltene Ergativität: Baskisch

ukan "haben", tr. Hilfsverb, zweiaktantig

Ag		Präsens							
\Pt		1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>haut</i>	<i>haut</i>	<i>dut</i>	/	<i>zaitut</i>	<i>zaituzte</i>	<i>ditut</i>	
2m	<i>nauk</i>	/	/	<i>duk</i>	<i>gaituk</i>	/	/	<i>dituk</i>	
2f	<i>naun</i>	/	/	<i>dun</i>	<i>gaitun</i>	/	/	<i>ditun</i>	
3S	<i>nau</i>	<i>hau</i>	<i>hau</i>	<i>du</i>	<i>gaitu</i>	<i>zaitu</i>	<i>zaituzte</i>	<i>ditu</i>	
1P	/	<i>haugu</i>	<i>haugu</i>	<i>dugu</i>	/	<i>zaitugu</i>	<i>zaituztegu</i>	<i>ditugu</i>	
2h	<i>nauzu</i>	/	/	<i>duzu</i>	<i>gaituzu</i>	/	/	<i>dituzu</i>	
2P	<i>nauzue</i>	/	/	<i>duzue</i>	<i>gaituzue</i>	/	/	<i>dituzue</i>	
3P	<i>naute</i>	<i>haute</i>	<i>haute</i>	<i>dute</i>	<i>gaitue</i>	<i>zaituzte</i>	<i>zaituzte(te)</i>	<i>dituzte</i>	

Ag		Präteritum							
\Pt		1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>hindudan</i>	<i>hindudan</i>	<i>nuen !</i>	/	<i>zintudan</i>	<i>zintuztedan</i>	<i>nituen !</i>	
2m	<i>ninduan</i>	/	/	<i>huen !</i>	<i>gintuan</i>	/	/	<i>hituen !</i>	
2f	<i>nindunan</i>	/	/	<i>huen !</i>	<i>gintunan</i>	/	/	<i>hituen !</i>	
3S	<i>ninduen</i>	<i>hinduen</i>	<i>hinduen</i>	<i>zuen !</i>	<i>gintuen</i>	<i>zintuen</i>	<i>zintuzten</i>	<i>zituen !</i>	
1P	/	<i>hindugun</i>	<i>hindugun</i>	<i>genuen !</i>	/	<i>zintugun</i>	<i>zintuztegun</i>	<i>genituen !</i>	
2h	<i>ninduzun</i>	/	/	<i>zenuen !</i>	<i>gintuzun</i>	/	/	<i>zenituen !</i>	
2P	<i>ninduzuen</i>	/	/	<i>zenuten !</i>	<i>gintuzuen</i>	/	/	<i>zenituzten !</i>	
3P	<i>ninduten</i>	<i>hinduten</i>	<i>hinduten</i>	<i>zuten !</i>	<i>gintuzten</i>	<i>zintuzten</i>	<i>zintuzte(te)n</i>	<i>zituzten !</i>	

Gespaltene Ergativität: Baskisch

eduki "haben", tr. Hilfsverb, zweiaktantig

Ag	\Pt	Präsens						
		1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>haukat</i>	<i>haukat</i>	<i>daukat</i>	/	<i>zauzkat</i>	<i>zauzkatet</i>	<i>dauzkat</i>
2m	<i>naukak</i>	/	/	<i>daukak</i>	<i>gauzkak</i>	/	/	<i>dauzkak</i>
2f	<i>naukan</i>	/	/	<i>daukan</i>	<i>gauzkan</i>	/	/	<i>dauzkan</i>
3S	<i>nauka</i>	<i>hauka</i>	<i>hauka</i>	<i>dauka</i>	<i>gauzka</i>	<i>zauzka</i>	<i>zauzkate</i>	<i>dauzka</i>
1P	/	<i>haukagu</i>	<i>haukagu</i>	<i>daukagu</i>	/	<i>zauzkagu</i>	<i>zauzkategu</i>	<i>dauzkagu</i>
2h	<i>naukazu</i>	/	/	<i>daukazu</i>	<i>gauzkazu</i>	/	/	<i>dauzkazu</i>
2P	<i>naukazue</i>	/	/	<i>daukazue</i>	<i>gauzkazue</i>	/	/	<i>dauzkazue</i>
3P	<i>naukate</i>	<i>haukate</i>	<i>haukate</i>	<i>daukate</i>	<i>gauzkate</i>	<i>zauzkate</i>	<i>zauzkate(te)</i>	<i>dauzkate</i>

Ag	\Pt	Präteritum						
		1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>hindukadan</i>	<i>hindukadan</i>	<i>neukan !</i>	/	<i>zinduzkadan</i>	<i>zinduzkatedan</i>	<i>neuzkan !</i>
2m	<i>nindukaan</i>	/	/	<i>heukan !</i>	<i>ginduzkaan</i>	/	/	<i>heuzkan !</i>
2f	<i>nindukanan</i>	/	/	<i>heukan !</i>	<i>ginduzkanan</i>	/	/	<i>heuzkan !</i>
3S	<i>nindukaen</i>	<i>hindukaen</i>	<i>hindukaen</i>	<i>zeukan !</i>	<i>ginduzkan</i>	<i>zinduzkan</i>	<i>zinduzkaten</i>	<i>zeuzkan !</i>
1P	/	<i>hindukagun</i>	<i>hindukagun</i>	<i>geneukan !</i>	/	<i>zinduzkagun</i>	<i>zinduzkategun</i>	<i>geneuzkan !</i>
2h	<i>nindukazun</i>	/	/	<i>zeneukan !</i>	<i>ginduzkazun</i>	/	/	<i>zeneuzkan !</i>
2P	<i>nindukazuen</i>	/	/	<i>zenukaten !</i>	<i>ginduzkazuen</i>	/	/	<i>zenituzkaten !</i>
3P	<i>nindukaten</i>	<i>hindukaten</i>	<i>hindukaten</i>	<i>zeukaten !</i>	<i>ginduzkaten</i>	<i>zinduzkaten</i>	<i>zinduzkate(te) n</i>	<i>zeuzkaten !</i>

Gespaltene Ergativität: Baskisch

ekarri "tragen, bringen", tr. Hilfsverb, dreiaktantig ("bringen") (Präsens):

Ag \Adr	Patiens 3.Sg.							
	1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>dakarkiat</i>	<i>dakarkinat</i>	<i>dakarkiot</i>	/	<i>dakarkizut</i>	<i>dakarizuet</i>	<i>dakarkiet</i>
2m	<i>dakarkidak</i>	/	/	<i>dakarkiok</i>	<i>dakarkiguk</i>	/	/	<i>dakarkiek</i>
2f	<i>dakarkidan</i>	/	/	<i>dakarkion</i>	<i>dakarkigun</i>	/	/	<i>dakarkien</i>
3S	<i>dakarkit</i>	<i>dakarkik</i>	<i>dakarkin</i>	<i>dakarkio</i>	<i>dakarkigu</i>	<i>dakarkizu</i>	<i>dakarkizue</i>	<i>dakarkie</i>
1P	/	<i>dakarkiagu</i>	<i>dakarkinagu</i>	<i>dakarkioгу</i>	/	<i>dakarkigu</i>	<i>dakarkizuegu</i>	<i>dakarkiegu</i>
2h	<i>dakarkiguk</i>	/	/	<i>dakarkiozu</i>	<i>dakarkiguzu</i>	/	/	<i>dakarkiezu</i>
2P	<i>dakarkigun</i>	/	/	<i>dakarkiozue</i>	<i>dakarkiguzue</i>	/	/	<i>dakarkiezue</i>
3P	<i>dakarkiguzu</i>	<i>dakarkiate</i>	<i>dakarkinate</i>	<i>dakarkioて</i>	<i>dakarkigute</i>	<i>dakarkizute</i>	<i>dakarkizute</i>	<i>dakarkiete</i>

Ag \Adr	Patiens 3.Pl.							
	1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P	3P
1S	/	<i>dakarzkiat</i>	<i>dakarzkinat</i>	<i>dakarzkiot</i>	/	<i>dakarzkizut</i>	<i>dakarizuet</i>	<i>dakarzkiet</i>
2m	<i>dakarzkidak</i>	/	/	<i>dakarzkiok</i>	<i>dakarzkiguk</i>	/	/	<i>dakarzkiek</i>
2f	<i>dakarzkidan</i>	/	/	<i>dakarzkion</i>	<i>dakarzkigun</i>	/	/	<i>dakarzkien</i>
3S	<i>dakarzkit</i>	<i>dakarzkik</i>	<i>dakarzkin</i>	<i>dakarzkio</i>	<i>dakarzkigu</i>	<i>dakarzkizu</i>	<i>dakarzkizue</i>	<i>dakarzkie</i>
1P	/	<i>dakarzkiagu</i>	<i>dakarzkinagu</i>	<i>dakarzkiogu</i>	/	<i>dakarzkigu</i>	<i>dakarzkizuegu</i>	<i>dakarzkiegu</i>
2h	<i>dakarzkiguk</i>	/	/	<i>dakarzkiozu</i>	<i>dakarzkiguzu</i>	/	/	<i>dakarzkiezu</i>
2P	<i>dakarzkigun</i>	/	/	<i>dakarzkiozue</i>	<i>dakarzkiguzue</i>	/	/	<i>dakarzkiezue</i>
3P	<i>dakarzkiguzu</i>	<i>dakarzkiate</i>	<i>dakarzkinate</i>	<i>dakarzkiote</i>	<i>dakarzkigute</i>	<i>dakarzkizute</i>	<i>dakarzkizute</i>	<i>dakarzkiete</i>

Gespaltene Ergativität: Baskisch

ekarri "tragen, bringen", tr. Hilfsverb, dreiaktantig ("bringen") (Präteritum):

Ag	Patiens 3.Sg.							
	\Adr	1S	2m	2f	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>nekarkian</i>	<i>nekarkinan</i>	<i>nekarkion</i>	/	<i>nekarkizun</i>	<i>nekarizuen</i>	<i>nekarkien</i>
2m	<i>hekarvidan</i>	/	/	<i>hekarvion</i>	<i>hekarvigun</i>	/	/	<i>hekarvien</i>
2f	<i>hekarvidan</i>	/	/	<i>hekarvion</i>	<i>hekarvigun</i>	/	/	<i>hekarvien</i>
3S	<i>zekarvidan</i>	<i>zekarvian</i>	<i>zekarvinan</i>	<i>zekarvion</i>	<i>zekarvigun</i>	<i>zekarkizun</i>	<i>zekarkizuen</i>	<i>zekarkien</i>
1P	/	<i>genekarkian</i>	<i>genekarkinan</i>	<i>genekarkion</i>	/	<i>genekarkizun</i>	<i>genekarkizuen</i>	<i>genekarkien</i>
2h	<i>zenekarvidan</i>	/	/	<i>zenekarkion</i>	<i>zenekarkigun</i>	/	/	<i>zenekarkien</i>
2P	<i>zenekarkidaten</i>	/	/	<i>zenekarkioten</i>	<i>zenekarkigute</i> <i>n</i>	/	/	<i>zenekarkieten</i>
3P	<i>zekarkidaten</i>	<i>zekarkiaten</i>	<i>zekarkinaten</i>	<i>zekarkioten</i>	<i>zekarkiguten</i>	<i>zekarkizuten</i>	<i>zekarkizueten</i>	<i>zekarkieten</i>

Ag	Patiens 3.Pl.							
	\Adr	1S	2mf	2mf	3S	1P	2h	2P
1S	/	<i>nekarzkian</i>	<i>nekarzkinan</i>	<i>nekarzkion</i>	/	<i>nekarzkizun</i>	<i>nekarizuen</i>	<i>nekarzkien</i>
2m	<i>hekarzkidan</i>	/	/	<i>hekarzkion</i>	<i>hekarzkigun</i>	/	/	<i>hekarzkien</i>
2f	<i>hekarzkidan</i>	/	/	<i>hekarzkion</i>	<i>hekarzkigun</i>	/	/	<i>hekarzkien</i>
3S	<i>zekarzkidan</i>	<i>zekarzkian</i>	<i>zekarzkinan</i>	<i>zekarzkion</i>	<i>zekarzkigun</i>	<i>zekarzkizun</i>	<i>zekarzkizuen</i>	<i>zekarzkien</i>
1P	/	<i>genekarzkian</i>	<i>genekarzkinan</i>	<i>genekarzkion</i>	/	<i>genekarzkizun</i>	<i>genekarzkizue</i> <i>n</i>	<i>genekarzkien</i>
2h	<i>zenekarzkidan</i>	/	/	<i>zenekarzkion</i>	<i>zenekarzkigun</i>	/	/	<i>zenekarzkien</i>
2P	<i>zenekarzkidate</i> <i>n</i>	/	/	<i>zenekarzkioten</i>	<i>zenekarzkigut</i> <i>en</i>	/	/	<i>zenekarzkieten</i>
3P	<i>zekarzkidaten</i>	<i>zekarzkiaten</i>	<i>zekarzkinaten</i>	<i>zekarzkioten</i>	<i>zekarzkiguten</i>	<i>zekarzkizuten</i>	<i>zekarzkizueten</i>	<i>zekarzkieten</i>

Ambitransitive Verben

- *essen*: „accusative“ > „unergative“
  - Ich esse einen Apfel.
  - Ich esse.
  - (Der Apfel wird gegessen.)
- *zerbrechen*: „ergative“ > „unaccusative“
  - Ich zerbreche das Glas.
  - Das Glas zerbricht.
  - Ich zerbreche????

Intransitive Verben

- *fallen*: „unaccusative“
  - Ich falle.
  - Ich bin gefallen.
  - der vom Baum gefallene Apfel
- *schlafen*: „unergative“
  - Ich schlafe.
  - Ich habe geschlafen.
  - ?

Primäre vs. sekundäre Aktanten

- *machen* (transitiv)
  - ich habe das Bett gemacht
    - das von mir gemachte Bett
- *fallen* (intransitiv-unergative, - agentiv)
  - der Apfel ist gefallen
    - der vom Baum gefallene Apfel
- *schlafen* (intransitiv-unaccusative, + agentiv)
  - ich habe geschlafen
    - ?

Primäre vs. sekundäre Aktanten

- *essen* (ambitransitiv-accusative)
  - ich habe den Apfel gegessen
    - der von mir gegessene Apfel
- *zerbrechen* (ambitransitiv-ergative, anticausative)
  - ich habe das Glas zerbrochen
    - das von mir zerbrochene Glas
  - das Glas ist zerbrochen
    - das zerbrochene Glas

Ergativische Züge im Deutschen

- *essen* (ambitransitiv-accusative)
  - ich habe den Apfel gegessen
    - der von mir gegessene Apfel
- *fällen* (transitiv-accusative)
  - ich habe den Baum gefällt
    - der von mir gefällte Baum
- *fallen* (intransitiv-unaccusative)
  - ich bin gefallen
    - der (vom Baum) gefallene Apfel

III. Wortstellungstypologie

Wortstellungstypologie

- Nach J.H. Greenberg, Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements. In: ders. (ed.), Universals of language. Cambridge, Mass. 1963, 73-113:
  - Sechs "logically .. possible orders .. three of which do not occur at all, or at least are excessively rare" (76):
    - **SVO vs. SOV vs. VSO (vs. VOS vs. OSV vs. OVS)**
  - Grundlage: 30 Sprachen (Baskisch, Serbisch, Walisisch, Norwegisch, Neugriechisch, Italienisch, Finnisch; Yoruba, Nubisch, Swahili, Fulani, Masai, Songhai, Berber; Türkisch, Hebräisch, Burušaski, Hindi, Kannada, Japanisch, Thai, Birmanisch, Malaiisch; Maori, Loritja; Maya, Zapotekisch, Quechua, Chibcha, Guarani).

45 Universalien

1. In declarative sentences with nominal subject and object, the dominant order is almost always one in which the subject precedes the object.
2. In languages with prepositions, the genitive almost always follows the governing noun, while in languages with postpositions it almost always precedes.
3. Languages with dominant VSO order are always prepositional.
4. With overwhelmingly greater than chance frequency, languages with normal SOV order are postpositional.
5. If a language has dominant SOV order and the genitive follows the governing noun, then the adjective likewise follows the noun.
6. All languages with dominant VSO order have SVO as an alternative or as the only alternative basic order.
7. If in a language with dominant SOV order there is no alternative basic order, or only OSV as the alternative, then all adverbial modifiers of the verb likewise precede the verb. (This is the "rigid" subtype of III.)
8. When a yes-no question is differentiated from the corresponding assertion by an intonational pattern, the distinctive intonational features of each of these patterns is reckoned from the end of the sentence rather than the beginning.

45 Universalien

9. With well more than chance frequency, when question particles or affixes are specified in position by reference to the sentence as a whole, if initial, such elements are found in prepositional languages and, if final, in postpositional.
10. Question particles or affixes, specified in position by reference to a particular word in the sentence, almost always follow that word. Such particles do not occur in languages with dominant order VSO.
11. Inversion of statement order so that verb precedes subject occurs only in languages where the question word or phrase is normally initial. This same inversion occurs in yes-no questions only if it also occurs in interrogative word questions.
12. If a language has dominant order VSO in declarative sentences, it always puts interrogative words or phrases first in interrogative word questions; if it has dominant order SOV in declarative sentences, there is never such an invariant rule.
13. If the nominal object always precedes the verb, then verb forms subordinate to the main verb also precede it.
14. In conditional statements, the conditional clause precedes the conclusion as the normal order in all languages.

45 Universalien

15. In expressions of volition and purpose, a subordinate verbal form always follows the main verb as the normal order except in those languages in which the nominal object always precedes the verb.
16. In languages with dominant order VSO, an inflected auxiliary always precedes the main verb. In languages with dominant order SOV, an inflected auxiliary always follows the main verb.
17. With overwhelmingly more than chance frequency, languages with dominant order VSO have the adjective after the noun.
18. When the descriptive adjective precedes the noun, the demonstrative and the numeral, with overwhelmingly more than chance frequency, do likewise.
19. When the general rule is that the descriptive adjective follows, there may be a minority of adjectives which usually precede, but when the general rule is that descriptive adjectives precede, there are no exceptions.
20. When any or all of the items — demonstrative, numeral, and descriptive adjective — precede the noun, they are always found in that order. If they follow, the order is either the same or its exact opposite.

45 Universalien

21. If some or all adverbs follow the adjective they modify, then the language is one in which the qualifying adjective follows the noun and the verb precedes its nominal object as the dominant order.
22. If in comparisons of superiority the only order or one of the alternative orders is standard-marker-adjective, then the language is postpositional. With overwhelmingly more than chance frequency, if the only order is adjective-marker-standard, the language is prepositional.
23. If in apposition the proper noun usually precedes the common noun, then the language is one in which the governing noun precedes its dependent genitive. With much better than chance frequency, if the common noun usually precedes the proper noun, the dependent genitive precedes its governing noun.
24. If the relative expression precedes the noun either as the only construction or as an alternative construction, either the language is postpositional or the adjective precedes the noun or both.
25. If the pronominal object follows the verb, so does the nominal object.
26. If a language has discontinuous affixes, it always has either prefixing or suffixing or both.

45 Universalien

27. If a language is exclusively suffixing, it is postpositional; if it is exclusively prefixing, it is prepositional.
28. If both the derivation and inflection follow the root, or they both precede the root, the derivation is always between the root and the inflection.
29. If a language has inflection, it always has derivation.
30. If the verb has categories of person-number or if it has categories of gender, it always has tense-mode categories.
31. If either the subject or object noun agrees with the verb in gender, then the adjective always agrees with the noun in gender.
32. Whenever the verb agrees with a nominal subject or nominal object in gender, it also agrees in number.
33. When number agreement between the noun and verb is suspended and the rule is based on order, the case is always one in which the verb is in the singular.
34. No language has a trial number unless it has a dual. No language has a dual unless it has a plural.

45 Universalien

35. There is no language in which the plural does not have some nonzero allomorphs, whereas there are languages in which the singular is expressed only by zero. The dual and the trial are almost never expressed only by zero.
36. If a language has the category of gender, it always has the category of number.
37. A language never has more gender categories in nonsingular numbers than in the singular.
38. Where there is a case system, the only case which ever has only zero allomorphs is the one which includes among its meanings that of the subject of the intransitive verb.
39. Where morphemes of both number and case are present and both follow or both precede the noun base, the expression of number almost always comes between the noun base and the expression of case.
40. When the adjective follows the noun, the adjective expresses all the inflectional categories of the noun. In such cases the noun may lack overt expression of one or all of these categories.
41. If in a language the verb follows both the nominal subject and nominal object as the dominant order, the language almost always has a case system.

45 Universalien

42. All languages have pronominal categories involving at least three persons and two numbers.
43. If a language has gender categories in the noun, it has gender categories in the pronoun.
44. If a language has gender distinctions in the first person, it always has gender distinctions in the second or third person or in both.
45. If there are any gender distinctions in the plural of the pronoun, there are some gender distinctions in the singular also.